

Bölüm 11

YETİŞKİN EĞİTİMİ NEDİR?: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YETİŞKİN EĞİTİMİ KAVRAMI VE KAPSAMI

Fatma TEZCAN¹

GİRİŞ

Kavramlar, kullanıldıkları bağlam içerisinde anlam kazanırlar. Kavram, “bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005). Buna göre kavramlar soyut ve geneldirler. Diğer yandan her kavram farklı çağrışımlara sahip olmakla birlikte, bir kavram üzerinde ortak yargılara sahip olmak, o kavramı bağlamı içerisinde değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Bu noktada, kavramların kullanımında anlam ve kapsam önemli olmaktadır.

Yetişkin eğitimi kavramını tanımlarken, ‘yetişkin’ ve ‘eğitim’ kavramları üzerinde durmakta yarar vardır. Yetişkin (adult) sözcüğü Latince büyüme (adolescere) fiilinin geçmiş zaman ortacından türemiştir, dolayısıyla “yetişkin” bir kişi “büyümüş” bir kişi sayılır” (Onur, 2006, s. 55-56). Büyümenin fizyolojik, psikolojik, toplumsal boyutları dikkate alındığında yetişkinin kim olduğu üzerine tanımlamaların sınırının genişlediği görülmektedir. Onur (2006, s. 55-56) yetişkinin kim olduğu üzerine yaşa dayalı tanımlamanın benimsendiğini fakat bu konuda da bir anlaşmanın olmadığını belirttikten sonra yetişkinden hareketle yetişkinlik üzerine görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Bilimsel yayınlarda “yetişkinlik” terimi genellikle “bebeklik”, “çocukluk”, “ergenlik” terimleri kadar açık ve somut değildir. Örneğin Freud, yetişkin yaşamını daha önce oluşmuş kişilik yapısının yüzeyinde sadece bir dalgalanma olarak görür. Piaget ergenlikten sonra önemli bilişsel değişimlerin oluşmadığını varsayar; Kohlberg ahlak gelişiminin erken yetişkinlik yıllarında tamamlandığını kabul eder. (...) birçok toplumda yetişkinliğin başlangıcı, öğrenim yaşamı-

¹ Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi AD, fatmatezcan@mu.edu.tr

nı bitirmiş, tam-zamanlı bir işe girmiş ve evlenmiş olmakla tanımlanmaktadır. (...) Öte yandan yetişkinliğin yaşlılıkla, biyolojik ve toplumsal değişimle bir tutulması da ortak bir yönelimdir.”

Yetişkin eğitimi kavramının İngilizce kullanımında üzerinde tartışılan kısmının “yetişkin” (adult) sözcüğü olduğu görülmektedir. “Yetişkin kimdir?” sorusuna verilebilecek yanıtlar arasında yetişkin olmak yasal, ruhsal ve toplumsal faktörlerle anlam kazanmaktadır (Okçabol, 2006). Sözlük anlamında “yetişkin”, beden ve ruhen olgunlaşmanın yanında kanunların belirttiği belli bir yaşı aşma ve toplumsal sorumluluklarını bilme durumuna işaret etmektedir (TDK, 2005). Bu tanıma göre yetişkin olmak, fiziksel ve psikolojik durumların yanında yasal ve toplumsal durumları da kapsamaktadır. Bu bağlamda Knowles (1996, s. 55), dört tür yetişkin tanımlamıştır: toplumsal, psikolojik, yasal ve biyolojik. Buna göre toplumsal anlamda yetişkin olmak bireyin tam zamanlı çalışma, eş, ebeveyn, oy kullanan yurttaş olma gibi toplumsal rol ve görevleri yerine getirmesi ile ilgili iken, psikolojik açıdan ise kendi yaşamında sorumlu olma, öz-yönetimli bir benlik algısına sahip olmasına karşılık gelmektedir. Yasal olarak yetişkin olmak, oy kullanma, evlenme, sürücü belgesi almak için yasalar tarafından belirlenen yaşa erişmekle ilgilidir ve bu yaş sınırı pek çok ülkede 18 olarak belirlenmiştir ve “18 yaş” yetişkinliğin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. 18 yaşın getirdiği haklar, özgürlükler ve yükümlülükler bireyin yetişkin olarak tanımlanmasında ölçüt olmaktadır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (2022) ilk maddesinde de çocukluğun bitişi 18 yaş olarak ifade edilmiştir. Son olarak biyolojik yetişkinlik ise, bireyin ergenlik dönemine karşılık gelen ve biyolojik olarak kendi türünü üretebilecek yaşa gelme süreci ile tanımlanmaktadır.

Yetişkin eğitimi kavramındaki ikinci sözcük olan “eğitim”, üzerinde hemfikir olunan bir tanıma sahip olamamakla birlikte, başta bireysel, toplumsal, ekonomik, politik olmak üzere pek çok açıdan ele alınıp incelenen bir kavramdır. Örneğin, birey açısından eğitim, bireyin gelişmesine, kendini gerçekleştirmesine yardımcı olurken, toplumsal açıdan da kültür öğelerinin genç kuşaklara aktarılması işlevini üstlenmektedir (Tezcan, 2006a, s. 105). Kavrama ekonomik açıdan yaklaşıldığında, toplumun gereksinim duyduğu insan kaynağı ya da işgücü eğitim yoluyla sağlanmaktadır (Karakütük, 2006, s. 152). Diğer yandan ulusların devamlılığını sağlamak ve yönetici yetiştirmek ise eğitimin politik yönü ile ilgilidir (Tezcan, 2006b, s. 340-341).

“Eğitim, her meslek için gerekli bilgileri, ahlaki-manevi değerleri ve anlayışı geliştirme ereğini güden etkinlikler olarak yorumlanır. Eğitimin amacı, gençlere

ve yetişkinlere, içinde yaşadıkları toplumu etkileyen gelenekler ve düşünceler, kendi kültürleri ve başkalarının kültürleri, doğa yasaları üzerine bir anlayış geliştirmek ve iletişimde temel sayılan dilsel ve diğer becerileri kazandırmak için zorunlu olan diğer şartları sağlamaktır” (UNESCO, 1985, s. 17).

Başta eğitimciler olmak üzere farklı bilim alanlarından uzmanlar eğitimi tanımlamıştır. Dewey'e göre eğitim gelecek yaşama hazırlık değil, yaşamın kendisidir (Bender, 2005). Durkheim ise eğitimi, yetişkinlerin genç kuşaklar üzerindeki etkisi olarak tanımlamaktadır (Tezcan, 2006a, s. 96). İlkçağ filozoflarından itibaren eğitim, bireyin gelişmesine, kendi potansiyelini keşfetmesine, bunun yanında içinde yaşadığı toplumun değerlerini içselleştirmesine ve insanlığın bilgi birikimini öğrenmesine olanak tanıyan bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Bu anlamda Kant, “insan yalnız eğitimle insan olur” derken, Freire'ye göre ise eğitim bireyi özgürleştirmelidir (Freire, 2014; Kant, 2009).

Eğitimin birey ve toplum için önemi yadsınamaz. Tarihi sürece bakıldığında bugün istem açısından giderek ivme kazanan eğitimin kurumsallaşması son iki yüzyılda gerçekleşmiştir (Okçabol, 2009). Diğer yandan ise eğitim kavramının genel olarak okulla, örgün kısımla bağdaştırılması eğilimi yaygındır. Nitekim 1900'lerin başına kadar öğrenmenin okul yaşamıyla sınırlı olduğu, dolayısıyla yalnızca çocuk ve gençlerin eğitildiği ve öğrendiği algısı yaygın kabul görmekteydi. 1920'li yıllardan “2. Dünya Savaşı'nın başlamasına kadar, yetişkin eğitimcileri, yetişkinlerin öğrenebildiğinin ve çocuklarınkinden farklı ilgilere ve yeteneklere sahip olduklarının bilimsel kanıtlarını elde etmişlerdir” (Knowles, 1996, s. 26). Dolayısıyla 1920'ler eğitim almanın ve öğrenmenin okul yaşamından sonra da devam ettiği, hatta yaşam boyunca devam ettiği düşüncesinin kök saldığı ve gelişmeye başladığı yıllar olmuştur.

Yetişkin eğitiminin akademik bir disiplin ve çalışma alanı haline geldiği 1920'ler ve sonrasında, yetişkinlerin de öğrendiği fakat yetişkinlerin öğrenmesinin çocuklardan farklı olduğu üzerine pek çok araştırma yapılmış, bu alanda hatırı sayılır bir bilgi ve deneyim birikmiştir. Bu süreçte yetişkin eğitimi, çeşitli açılardan tanımlanmış ve yetişkin eğitiminin kapsamı, kapsadığı kitle ve konular bakımından incelenmiştir (Knowles, 1996, s. 30-35). Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimlerle 21. yüzyılda yetişkin eğitimi daha da önemli hale gelmiştir. Bu çalışmada, yetişkin eğitimi kavramını ve kapsamını incelemek ve Türkiye'de yetişkin eğitimi kavramına yüklenen anlamı, dünyada bu alandaki gelişmelerle karşılaştırarak benzer ve farklı yönleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunun için öncelikle yetişkin eğitiminin uluslararası belgelerde ve çeşitli ül-

kelerde tanımı ve kapsamı incelendikten sonra, Türkiye’de yetişkin eğitiminin tanımı ve kapsamı üzerinde durulmuştur. Son olarak, 21. yüzyılın dünyasında yetişkinlerin eğitimi üzerine öneriler geliştirilmiştir.

DÜNYADA YETİŞKİN EĞİTİMİ: KAVRAM VE KAPSAM

Yetişkin eğitimi, okul eğitimini tamamlamış ya da hiç okul eğitimi sistemine dâhil olmamış olan “kimselerin her türlü eğitim ihtiyacını karşılama amacı güttüğü için” kapsamı okul eğitiminden veya diğer herhangi bir eğitim alanının kapsamından daha geniş olmaktadır (UNESCO, 1985, s. 9). Yetişkin eğitiminin kapsamının genişliği, tanımlarda ve kullanılan sözcüklerde görülmektedir. Yetişkin eğitimi tanımlarken İngilizce’de “eğitim” (education) ve “yetiştirme” (training) kavramları arasındaki ayrım dikkati çekmektedir. Buna göre eğitimin hedefleri arasında bireye bilgi, beceri, tutum, davranış, anlayış ve paradigma kazandırmak yer alırken, “yetiştirme ise bir kimsenin belirli bir işi gereğince yapabilmesi için şart olan tutumların, bilgilerin ve beceri kalıplarının sistemli biçimde geliştirilmesi demektir” (UNESCO, 1985, s. 17). Dolayısıyla yetiştirme kavramı, sistemli yapısıyla ve belirli bir iş alanında bilgi, beceri, tutum kazandırma vurgusuyla eğitim kavramından ayrılmaktadır. Bir diğer Avrupa dili olan Fransızca’da da, İngilizce’de olduğu gibi, “éducation” ve “formation” biçiminde iki terimin kullanımda olmasına rağmen, bu iki terim, “éducation des adultes” ve “formation des adultes” örneklerinde olduğu gibi sık sık birbirinin yerine kullanılmaktadır (UNESCO, 1985, s. 18).

“Bunun sonucu olarak yetişkin eğitimi (adult education)’nin iki anlamı vardır. Geniş anlamda sürekli eğitimin ilk evresini tamamlayan kimselerin bilinçli olarak bilgi, anlayış veya beceri, değer biçme ve tutum bakımından değişikliklere uğramak amacıyla ardışık ve düzenli etkinliklere girişmelerine imkân veren bir süreçtir.

Dar anlamda –ki Birleşik Krallık’ta bugün hâlâ öyle kullanılmaktadır- sürekli eğitimin ilk evresini tamamlayan kimselerin, yalnız mesleki olmayan amaçlarla düzenlenen ardışık etkinliklere katılmalarını sağlayan bir süreçtir” (UNESCO, 1985, s. 18).

OECD’ye göre yetişkin eğitimi, “zorunlu öğrenim çağının dışına çıkmış ve asıl uğraşısı artık okula gitmek olmayanların, yaşamlarının herhangi bir aşamasında duyacakları öğrenme gereksinimlerini ve ilgilerini tatmin etmek üzere özellikle düzenlenen programları kapsar. Bu etkinliklerin ve programların kapsamı içerisine mesleki eğitim dışındaki eğitim, meslek eğitimi, genel eğitim,

biçimsel nitelik taşıyan ve taşımayan öğrenme türleri girebildiği gibi ortak toplumsal amaçlara yönelik her türlü eğitim de girer” (OECD, 1977, s. 23-24; akt. Okçabol, 2006, s. 20).

UNESCO’ya (1985, s. 68) göre yetişkin eğitimi şu şekilde tanımlanmıştır:

1. “Çocukluk çağında başlayan sürekli eğitimin ilk evresini tamamlamış kimselerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmış olan ve bu gibi kimselerin öğrenmelerine imkân sağlamak üzere planlanan düzenli ve devamlı iletişim süreci. İş hayatına atılmadan önce yapılan yükseköğretim ve izlenen okul- sonrası eğitim genellikle yetişkin eğitimi olarak düşünülemez.
2. “Yetişkin Eğitiminin Geliştirilmesiyle İlgili Unesco Tavsiyesi” adlı eserde bu terim içeriği, düzeyi ve yöntemi ne olursa olsun ve ister okullarda, kolejlerde, üniversitelerde veya çıraklıkta uygulanan ilköğretimin uzantısı bir eğitim olarak düşünülün veya o eğitimin yerini tuttuğu varsayılın yetişkin olarak düşünülen kişilerin yeteneklerini geliştirmelerine, bilgilerini arttırmalarına, teknik veya mesleki yeterliklerini iyileştirmelerine veya bu yetenek, bilgi ve yeterliklerine yeni bir yön vermelerine, tutum ve davranışlarını hem kişisel gelişme bakımından hem de dengeli ve bağımsız bir toplumsal ekonomik ve kültürel gelişmeye katılma bakımından değiştirmelerine imkân sağlayan düzenli eğitim süreçlerinin tümüdür.
3. Birleşik Krallık’ta bu terim geleneksel olarak yetişkinlerin yalnız meslek-dışı eğitimleri için kullanılır.”

Yetişkin eğitimi ile eş anlamlı kullanılan bir kavram da “sürekli eğitim”dir. Sürekli eğitim (continuing education), “yetişkinin, örgün eğitimden ayrıldıktan sonra, herhangi bir ödüle ya da belge almaya yönelik olmayabilen eğitsel etkinliklere katılmasıdır” (Okçabol, 2006, s. 21). Sürekli eğitim kavramı, eğitimin sürekliliğine işaret ederken, genellikle zorunlu eğitimden sonra bireylerin katıldığı eğitim etkinlikleri yerine kullanılmaktadır. Zorunlu eğitim sonrasındaki mesleki ve diğer eğitim etkinlikleri yerine “ileri eğitim” (further education) ve “okul sonrası eğitim” (after school education) kavramları da kullanılmaktadır. İngiltere başta olmak üzere kimi ülkelerde son yıllarda “sürekli yetişkin eğitimi” (adult continuing education) ya da “sürekli ve yetişkin eğitimi” kullanımı yaygınlaşmaktadır (Okçabol, 2006, s. 21).

Dünyada yetişkin eğitimi kavramına bakışta, UNESCO ve OECD’nin tanımlarında bir etkinliğin yetişkin eğitimi olarak adlandırılmasında hedef kitle, katılımcılar, etkinlik türü ve planlılık vurguları öne çıkmaktadır. Buna göre, hedef

kitle, sürekli eğitimin ilk evresini veya zorunlu eğitimini tamamlamış kimseler olup, bu kişilerin kendi istekleri ile çeşitli konularda bilgi ve becerilerini arttırmalarına, yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanıyan etkinliklerin tümü yetişkin eğitimi etkinlikleridir. Yetişkin kimselerin katıldıkları bu etkinlikler, içerik veya tür olarak meslekle ilgili konularda olabildiği gibi meslek dışı konularda eğitimler de olabilmektedir. Son olarak her bir tanımda, yetişkin eğitimi etkinliklerinin planlı ve düzenli etkinlikler olduğu ifade edilmektedir.

TÜRKİYE’DE YETİŞKİN EĞİTİMİ: KAVRAM VE KAPSAM

Türkiye’de yetişkin eğitimi kavramı, “halk eğitimi” ve “yaygın eğitim” başta olmak üzere “kitle eğitimi, yığın eğitimi, toplum eğitimi, temel eğitim, yetişkinler eğitimi ve sosyal eğitim” gibi kavramlarla eş anlamlı olarak kullanılan bir kavramdır (Geray, 2002, s. 3). Dolayısıyla, yaygın kullanım alanına sahip “halk eğitimi” ve “yaygın eğitim” kavramları çoğunlukla birbirinin yerine, eş anlamlı kavramlar olarak kullanıldığı gibi, “yetişkin eğitimi” kavramı yerine veya onunla eş anlamlı olarak da kullanılmaktadır. Okçabol (2006, s. 17), halk eğitimi teriminin Fransa ve Türkiye gibi birkaç ülke dışında diğer ülkelerde kullanılmadığını belirttikten sonra, yaygın eğitim ve yetişkin eğitimi terimlerinin de kimi zaman farklı anlamlarda kullanılsa da, çoğunlukla halk eğitimi ile eş anlamlı kullanıldığını ifade etmektedir.

Türkiye’de halk eğitimi ve yaygın eğitim kavramlarının Cumhuriyet’in ilanından 2000’li yıllara kadar yetişkin eğitimi etkinlikleri ve hizmetleri tanımlanırken kullanıldığı görülmektedir. 1923’ten 2000’lere, bu kavramlara yüklenen anlamlar dünyadaki terminolojiden etkilenmekle birlikte, kullanıldığı bağlam içinde de anlam yüklenmiştir. Bir başka ifade ile dünyada yetişkin eğitimi hizmetlerinin tanımlanmasında kullanılan kavramlar, Türkiye’de kavramsallaştırmada kullanılmış, bu kavramlara kapsam bakımından farklı anlamlar yüklenmiştir.

Tarihi açısından incelendiğinde Türkiye’de en eski kullanıma sahip kavram “halk eğitimi”dir. Cumhuriyet öncesinde, 2. Meşrutiyet döneminde eğitim gündeminde halk eğitimi konusu, ilk olarak köy eğitimi başlığı altında tartışılmıştır. Yine bu dönemde, eğitimci İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun yetişkinlere yönelik düzenlediği konferansların başlığı halk eğitimi anlamına gelen “terbiye-i avam” adını taşımaktadır. Daha sonra Kurtuluş Savaşı Dönemi’nde Ankara Hükümeti’nin 11 bakanlığından biri olan Maarif Vekâleti’nin okul eğitiminin yanında halkın eğitimi üzerine çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Örneğin, Temmuz

1921’de Ankarada toplanan ve halk eğitimi ile ilgili kararların da alındığı Maarif Kongresi ile Aralık 1921’de Ankarada gerçekleşen ve iki yıl süren, iktisat, tarih, edebiyat gibi çeşitli konularda halkı bilgilendirmeyi amaçlayan Halk Konferansları bu çalışmalar arasında yer almaktadır (Akyüz, 2019; Sarihan, 2019).

Kurtuluş Savaşı Dönemi’nde koşulların izin verdiği ölçüde sürdürülen yetişkin nüfusa yönelik halk eğitimi çalışmaları, 1923’te Cumhuriyet’in ilanı sonrasında da aralıksız devam etmiştir. Halk egemenliğine dayanan Cumhuriyet öncelikle halkın sosyal, ekonomik, eğitim ve kültür açısından gelişmesi ve ilerlemesini hedeflemiştir. Nitekim Atatürk’ün 1 Mart 1922’de Meclis’in Üçüncü Toplantı Yılına Açış Konuşması’nda halk eğitimine ilişkin vurguladığı “cehaleti ortan kaldırmak” hedefi doğrultusunda Kurtuluş Savaşı Dönemi’nde başlayan ve Cumhuriyet’in ilanı sonrasında da devam eden yetişkinlere yönelik okuma yazma kursları açılmıştır (Atatürk’ün Bütün Eserleri, 2015; Okçabol, 2009). Bu bağlamda, 1922’de “Halk Mektepleri” ve “Halk Dershaneleri”, 1925’te Türk Öğretmenler Birliği tarafından “Halk Dershaneleri” açılmıştır (Okçabol, 2006). 1 Kasım 1928’de Yeni Türk Alfabeti’nin kabul edilmesinin ardından halkın yeni harfleri öğrenmesi için Millet Mektepleri açılmış ve yetişkin okuryazarlığı alanında ilerleme katedilmiştir (Akyüz, 2019; Güven, 2018). Dolayısıyla yeni harflerin kabul edilmesinden sonra halk eğitimi çalışmaları ağırlıklı olarak Millet Mektepleri’nde yetişkinlerin okuma yazma öğrenmesi ile sürmüştür. Bu dönemde okuma yazma öğrenmek, yanında yurttaş olma bilinci de öğrenmek anlamını taşımaktaydı. “Bu okulları bitirenlere Atatürk’ün Anayasa metnini hediye etmesi, “vatandaşlık eğitimi” bakımından anlamlıdır” (Akyüz, 2019, s. 405). 1928 sonrasında yetişkinlere yönelik açılan Halk Okuma Odaları ile birer kültür kurumu olan Halkevleri’nin adlandırılmalarında da halk sözcüğünün kullanıldığı görülmektedir (Güven, 2018). Özetle, Kurtuluş Savaşı yıllarından itibaren yetişkinlere yönelik eğitim etkinliklerinde “halk” sözcüğüne yapılan vurgu, Cumhuriyet’in ilanı sonrasında artarak sürmüştür.

1923’ten 2000’li yıllara gelindiğinde, Türkiye’de yetişkinlerin eğitimi ve bilgilenebilmesi, kendini geliştirmesi amacıyla varlığını sürdüren iki kurumun adında da “halk” sözcüğü varlığını sürdürmektedir. Bu kurumlarda biri Halkevlerinin 1950’lerin başlarında kapatılmasından sonra yetişkin eğitimi etkinliklerini yürütmekle görevli, her il ve ilçede etkinliklerini sürdüren Halk Eğitimi Merkezleri, diğeri ise yine il ve ilçelerde halka hizmet veren Halk Kütüphaneleri’dir (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012; Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu, 2018).

Cumhuriyet'in ilanından itibaren halk eğitimi etkinlikleri halkın okuma yazma ve vatandaşlık haklarını öğrenmesi üzerine yoğunlaşırken, özellikle 1950 sonrasında eğitimde tavsiye kararların alındığı Milli Eğitim Şuralarında, ekonomide planlı kalkınma dönemi olan 1960 ve sonrasında kalkınma planlarında halk eğitimi kavramının kapsamına yer verilerek tanımlandığı görülmektedir.

Milli Eğitim Şuralarında Yetişkin (Halk) Eğitimi

“Şura; Bakanlığın en yüksek danışma kurulusudur; Türk Millî Eğitim Sistemi'ni geliştirmek, niteliğini yükseltmek için eğitim ve öğretimle ilgili konuları tetkik eder, gerekli kararları alır” (Milli Eğitim Şurası Yönetmeliği, 1995). 1939 yılında ilk kez toplanan Milli Eğitim Şurası (MEŞ), bugüne kadar 20 kez toplanmış, son toplantı 1-3 Aralık 2021 tarihinde yapılmıştır. MEŞ'lerde yetişkin eğitimi kavramının halk eğitimi ve yaygın eğitim başlıkları altında ele alındığı görülmektedir.

Buna göre ilk beş MEŞ'te yetişkin (halk) eğitimine ilişkin karar ya da ifade yer almazken, 6. ve 7. MEŞ'te “halk eğitimi” kavramına yer verilmiştir. 1970 tarihli 8. MEŞ'ten 2010 tarihli 18. MEŞ'e kadar yetişkin (halk) eğitimi kavramı “yaygın eğitim” adı ile yer almıştır. 19. ve 20. MEŞ'ler olan son iki toplantının kararlarında yetişkin (halk) eğitimine ya da yaygın eğitime ilişkin karar veya ifade yer almamıştır.

Halk eğitimi kavramı ve konusu bütünüyle ilk defa 6. MEŞ'te (18-23 Mart 1957) şura gündeminde yer almıştır. 6. MEŞ'te açılış konuşmasında halk eğitiminin hedefleri arasında “ümmilikle mücadeleden başka, iyi yaşama, vatandaşlık ve sağlık bilgileri verme, halkı aydınlatma, mesleklere hazırlama, verimi artırma ve umumiyetle mesleklerde ilerlemeyi sağlama” ifadesi yer almıştır. Şurada başta “cehaletin tasfiyesi ve okuryazar oranının yükseltilmesi” olmak üzere halk eğitiminin amaçları sıralanmış, halk eğitimi için eleman yetiştirilmesi konusu görüşülmüş, ayrıca halk eğitim faaliyetleri için gerekli teşkilatla ilgili kanun tasarısı incelenerek kabul edilmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 1957).

“Yaygın eğitim” gündemi ile başlayan 13. MEŞ'te (15-19 Ocak 1990), ‘yaygın eğitimde kavram, kapsam ve eğilimler’, ‘yaygın eğitimde organizasyon ve işbirliği’, ‘yaygın eğitimde yatırım ve finansman’ ile ‘yaygın eğitimde personel’ başlıklarına ilişkin kararlar alınmıştır. Şurada yaygın eğitim kavramı ve kapsamı başlığı altında, “Milli eğitim Terimleri Sözlüğü” hazırlanması ve bu sözlükte

uluslararası terminolojiyi de dikkate alarak bir yaygın eğitim bölümünün yer alması, yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulması kararları alınmıştır (TTKB, 1990).

Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Yetişkin (Halk) Eğitimi

“Kalkınma planı, Türkiye’de 1963 yılından itibaren devlet tarafından hazırlanarak ekonomi, sağlık, eğitim, ulaşım, sosyal güvenlik, adalet, vb. konularda gelişme ve kalkınmayı hedefleyen ve kamuda uygulanacak siyaseti belirleyen plandır. En son kalkınma planı 2019-2023 dönemini kapsamaktadır” (“Kalkınma planı,” 2022). Türkiye’nin planlı kalkınmaya geçtiği 1960’lardan itibaren on bir kalkınma planı hazırlanmıştır. Beş yıllık kalkınma planlarında yer verilen başlıklardan biri olan eğitim başlığı altında, yetişkin (halk) eğitimine ilişkin hedeflenen gelişmeler ve yetişkin eğitiminin kapsamına yer verilmiştir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda “halk eğitimi” kavramı iki kez kullanılmış ve halk eğitimi kapsamına giren çalışmalar toplum kalkınması (köy kalkınması) başlığı altında yer almıştır (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 1963). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda yaygın eğitim “yetişkinlere okuma - yazma öğretmek, temel bilgiler vermek, en son devam ettikleri öğretim kademesinde edindikleri bilgi ve kabiliyetleri geliştirmek ve hayatını kazanmasını sağlayacak yeni imkânlar kazandırmak amacıyla verilen okul dışı eğitim” olarak tanımlanmıştır (DPT, 1968, s. 179).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmaları Yaygın Eğitim Ön Komisyon Raporunda halk eğitimi; “asıl işi okula gitmek olmayan hayatta sorumluluk almış veya alma durumunda bulunan her seviye ve kademedeki fert ve toplumlara, ihtiyaca dayalı programlar halinde uygulanan, sosyal ve kültürel alanlarda ilerlemelerine yardım eden planlı, sistemli ve sürekli bir şekilde yürütülen okul dışı eğitim, öğretim ve rehberlik faaliyetleri” biçiminde tanımlanmıştır (DPT, 1971, s. 8). Üçüncü beş yıllık kalkınma planında yaygın eğitimin kapsamı “örgün eğitim sistemini tamamlamış veya herhangi bir kademesinden çıkmış ve bu sisteme hiç girmemiş fertlerin temel eğitim ve mesleki bilgi ve beceri kazanmalarını veya yeteneklerini geliştirmelerini sağlamak üzere verilen kısa süreli eğitim” olarak belirlenmiştir (DPT, 1973, s. 775). İkinci kalkınma planından itibaren kullanılan “yaygın eğitim” kavramının sonraki kalkınma planlarında da terminolojide kullanımına devam edildiği görülmektedir.

UNESCO'nun Eğitim Sınıflandırması ve Terminolojiye Yansımaları

Yaygın eğitim kavramı, eğitim konusunda çalışmalar yürüten UNESCO'nun 1960'lardaki örgün (formal), yaygın (nonformal) ve algın (informal) eğitim sınıflandırması sonrasında terminolojideki yerini almıştır (UNESCO, 2011). UNESCO'nun (1985) Yetişkin Eğitimi Terimleri Sözlüğü'nde "yaygın eğitim" kavramının ilk anlamı "okul-dışı eğitim" olarak verilmiş olup, şu şekilde tanımlanmıştır:

1. "Mesleki eğitim hariç olmak üzere örgün okul ve yükseköğretim sistemi dışında yapılan her türlü eğitimi belirtmek için kullanılan terim. Okul-dışı eğitime "yaygın eğitim" de denilir.
2. Öğrencilerin yazılması veya alınması gibi işlemleri gerektirmeyen veya bu gibi işlemleri istemeyen eğitim programları (Unesco Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması)"

UNESCO'nun 1960'lardaki üçlü sınıflandırmasında geçen "yaygın eğitim" kavramının Türkiye'de yetişkin eğitimi hizmetleri ile ilgili yasal metinlerde yer aldığı görülmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu [METK] (1973) bu yasal metinlerden ilkidir. Türkiye'de eğitim sistemini düzenleyen yasa olan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 18. maddesine göre Türkiye'de eğitim sisteminin örgün ve yaygın olarak iki kısımdan oluşmaktadır ve kanunda yaygın eğitimin tanımı ve kapsamına ilişkin 3 maddeye yer verilmiştir. METK'de "yaygın eğitim" şu şekilde tanımlanmıştır: "Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar".

Dayanaklarından biri 1739 sayılı METK olan Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde (2010) "yaygın eğitim" in tanımı şu şekildedir:

"Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümü."

Türkiye'de yetişkin eğitimi hizmetleri 2018 yılına kadar Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ne göre yürütülmüştür. 2018 yılında yayımlanan ve yürürlükte olan "Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği"ne göre yaygın eğitim "örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümü" olarak tanımlanmıştır. Aynı yönetmelikte "yaygın eğitim" kavramı dışında yö-

netmeliğin adında yer alan “hayat boyu öğrenme”, “bireysel, toplumsal ve istihdam ile ilgili bir yaklaşımla bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla örgün eğitimin dışında hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleri” olarak tanımlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, 2018).

Geray (2002, s. 4), herhangi bir eğitsel çalışmanın halk eğitimi sayılması için şu koşulların gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmektedir:

1. “Eğitimin, işi okula gitmek olmayan, fakat toplumda sorumluluk yüklenmiş ya da yüklenmeye elverişli durumda olan yetişkinlere ya da okul öncesi ya da zorunlu okul çağındakilere okul dışında verilmesi,
2. Yeteneklerini, eylemlerini, davranışlarını geliştirmek amacı güden birey, daha doğrusu katılımcı ile halk arasında bir öğrenci-öğretici, daha doğrusu katılımcı-eğitici ilişkisinin kurulması,
3. Bu ilişkinin rastlantıya bırakılmaması, düzenli, tasarlı biçimde kurulup sürdürülmesi gerekir.”

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkiye’de yetişkinlere yönelik düzenlenen eğitim ve öğrenme etkinliklerinin adlandırılmasında kullanılan kavramlar ve bu kavramların kapsamı incelendiğinde en eski kullanım alanına sahip olan kavramın “halk eğitimi” olduğu görülmektedir. Halk eğitimi kavramı, 1960’ların ilk yarısına kadar yetişkin eğitimi etkinliklerini tanımlamada kullanılmış olup, 1957 yılında toplanan 6. MEŞ’te kavramın kapsamında temel beceri olan okuryazarlık ve iyi yaşama gibi mesleki olmayan etkinlikler yanında mesleki etkinlikler de yer almıştır. Diğer yandan, ‘halk eğitimi merkezleri’ ve ‘halk kütüphaneleri’ gibi yetişkinlere yönelik hizmet veren kurumların adlandırılmasında halk sözcüğünün yer alması halk eğitimi kavramının bir uzantısı olarak düşünülebilir.

1960’larda eğitim etkinliklerinin UNESCO tarafından sınıflandırılmasından sonra Türkiye’de milli eğitim şuraları ve kalkınma planları başta olmak üzere kanun ve yönetmelik gibi diğer yasal metinlerde de “yaygın eğitim” (non-formal education) kavramı kullanılmıştır. 1971 tarihli üçüncü kalkınma planının yaygın eğitim ön komisyon raporunda ve sonrasında 1973 tarihli üçüncü kalkınma planında yaygın eğitimin hedef kitle, katılımcılar ve etkinlik türü bakımından kapsamının geniş olduğu görülmektedir. Bahsi geçen dokümanlarda hedef kitle tanımlanırken “asıl işi okula gitmek olmayan” ifadesi öne çıkarken,

yaygın eğitim kapsamına giren etkinliklerin “okul dışı” olduğu vurgulanmıştır (DPT, 1971). 1990 tarihli 13. MEŞ'te ise yaygın eğitimin kapsamının hedef kitle anlamında geniş tutulması ifadesine yer verilmiştir (TTKB, 1990). Buradan hareketle, Türkiye’de yaygın eğitim kavramına yüklenen anlamın ve kapsamının UNESCO ve OECD’nin yetişkin eğitimi tanımları ile büyük oranda örtüştüğü ileri sürülebilir. UNESCO’nun yaygın eğitim tanımında “mesleki olmayan etkinlikler” ile “öğrencilerin yazılması veya alınması gibi işleri gerektirmeyen” ifadesi yer alırken, Türkiye’de yaygın eğitim hizmetleri mesleki etkinlikleri de kapsamaktadır ve Halk Eğitimi Merkezleri başta olmak üzere yetişkinlere yönelik düzenlenen eğitim ve öğrenme etkinliklerinde katılımcıların kayıt olması şartı aranmaktadır (UNESCO, 1985).

1980’lerde başlayan küreselleşme süreci yetişkin eğitimi hizmetlerinin içeriğinin yeniden biçimlenmesine neden olmuştur. Bu dönemde eğitime ve eğitimle bağlantılı olarak öğrenmeye yüklenen anlamda mesleki nedenler öne çıkmaya başlamıştır. Böylece yetişkin eğitimi etkinliklerini tanımlamakta yeni bir kavram olarak “yaşam boyu öğrenme” kavramının kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Okçabol’a (2006, s. 22) göre, eğitimde genel yönelimi belirten rehber bir ilke olan öğrenmenin yaşam boyu olması gerektiği düşüncesi, felsefi boyuttan uzaklaşarak ekonomik bir içeriğe dönüşmeye başlamıştır. Dolayısıyla, 90’larda Avrupa’nın gündeminde olan yaşam boyu öğrenme kavramının öncelikli hedef kitlesinin yetişkinler olması nedeniyle yaşam boyu öğrenme sıklıkla yetişkin eğitimi ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır ve yaşam boyu öğrenme kavramı yeni bir boyut kazanmıştır. 2000’de Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu’nda yaşam boyu öğrenme şu şekilde tanımlanmıştır (Hake, 2005, s. 18):

“...tüm öğrenme aktiviteleri tüm bir yaşam boyu sürer, bilgi, beceri veya yeterliliklerin iyileştirilmesi amacıyla, sosyal, sivil/yurttaş sosyal ve/ya da istihdamla ilgili perspektifler içinde...”

Avrupa Komisyonu’nun Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu’nda öğrenme etkinliklerinin mesleki ve mesleki olmayan biçiminde ayrı değerlendirilmediği, bunun yerine yetişkinlere yönelik tüm etkinlikleri kapsayıcı bir tanımlama yapıldığı görülmektedir. 90’lardan itibaren Avrupa’nın gündeminde sıkça yer alan yaşam boyu öğrenme kavramı ve yaşam boyu öğrenme kapsamında izlenecek politikalar, Avrupa Birliği (AB) sürecinde olan Türkiye’nin de gündeminde yerini almıştır. Bu noktada, Türkiye’de kavramsal düzeyde “yaygın eğitim”den “hayat boyu öğrenme”ye bir kavramsal dönüşüm yaşanmıştır. Türkçe’de “yaygın

eğitim kurumları yönetmeliği”, “yaygın eğitim genel müdürlüğü”, “yaygın eğitim kurumları” gibi kullanımlar sırasıyla yerini “hayat boyu öğrenme kurumları yönetmeliği”, “hayat boyu öğrenme genel müdürlüğü” ve “hayat boyu öğrenme kurumları” kullanışlarına bırakmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, 2018; Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri, 2011). Diğer yandan, Türkiye’de 1990’lardan itibaren üniversitelerde kurulmaya başlayan Sürekli Eğitim Merkezleri (SEM), yetişkin eğitimi hizmetlerinin tanımlanmasında yaşanan bu kavramsal dönüşüm sonrasında kimi üniversitelerde Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi adıyla kurulmaya başlanmış olup, hâlâ her iki kavram da üniversitelerde bahsi geçen birimlerin adlandırılmasında kullanım alanına sahip bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de “halk eğitimi” adı altında sunulan yetişkin eğitimi hizmetlerinin adlandırılmasında 1970’lerden itibaren “yaygın eğitim”, 2000’li yılların sonundan itibaren de “hayat boyu öğrenme” kavramları kullanılmıştır. Bu süreçte “yetişkin eğitimi” kavramının yasal metinlerde ve uygulamada kullanılmadığı görülmektedir. Yetişkin eğitimi (adult education) kavramı ise UNESCO ve OECD’nin tanımladığı biçimde Avrupa başta olmak üzere diğer ülkelerdeki eğitim etkinliklerinin yetişkinlerle ilgili kısmına işaret eden bir kavram olmasının yanında, bu alandaki akademik disiplinin adıdır. Bu anlamda Türkiye’de yetişkin eğitimi kavramı, akademik düzeyde kullanım alanına sahiptir. Üniversitelerin eğitim fakültelerinde “Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi” bölümleri 2017’de Yüksek Öğretim Kurumu’nun (YÖK) eğitim fakültelerini “yeniden yapılandırması” kapsamında eğitim bilimleri bölümü içinde “Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi” adıyla dördüncü anabilim dalı statüsüne alınmıştır. Burada kavramsal düzeyde “yaşam boyu öğrenme” yerine “hayat boyu öğrenme” kavramına yer verildiği, akademik düzeyde “yetişkin eğitimi” kavramının korunduğu ve kullanıldığı görülmektedir.

Özetle, devlet eliyle veya gönüllü kuruluşlarca ya da her iki kurumun işbirliği halinde düzenlenmiş olsun, yetişkinlere yönelik yapılan her türlü etkinlik yetişkin eğitimi kavramının kapsamında yer almaktadır. Yetişkin eğitimi kavramı, yetişkinlere yönelik hazırlanan programlar, bu programların içeriği, kullanılan yöntem, benimsenen felsefe, yetişkin eğitimciler, katılımcıların özellikleri gibi pek çok dinamiği içermektedir. Yaşamboyu öğrenme ise öğrenmenin doğası gereği tüm yaşama yayılan özelliğine vurgu yapan, yetişkinlerin öğrenmesinin sürekliliğini ve zorunlu okul yaşamı sona erdikten sonra da eğitim etkinliklerine katılabileceğini ifade eden bir kavramdır.

Yetişkin eğitimi hizmetlerinin adlandırılmasında kullanılan kavramlar ve kavramlara yüklenen anlamlar, kavramın kullanıldığı yer, çevre ve ülkelerin gereksinimlerine göre farklılaşabilmektedir. Eğitim bir bütün olarak ele alındığında yetişkin eğitimi hizmetlerinin içeriğini belirleyen etkenlerden birinin de okul eğitimi hizmetleri olduğu ileri sürülebilir. Bu anlamda, okul eğitimi ve yetişkin eğitimi hizmetlerinin birbirinden ayrı değil, birbirini tamamlayan ve izleyen süreçler olarak ele alınmasının önemi ortaya çıkmaktadır. 21. yüzyılda çocuk ve gençlerin eğitimi yanında yetişkinlerin eğitiminde gereksinimler farklılık göstermektedir. Okuryazarlıklar çağı olarak da tanımlanabilecek bu çağda, okuma yazma bilmenin ötesinde bilgi okuryazarı olmak önemli hale gelmiştir. Bu nedenle, 21. yüzyılda bilgi ve becerilerini yenileyen, sürekli öğrenen, demokratik, bireysel, toplumsal ve çevresel sorunlara duyarlı yetişkinlerden oluşan toplum hedefi, dinamik bir yetişkin eğitimi hizmetini gerekli kılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2019). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2019* (Genişletilmiş 31. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Atatürk'ün Bütün Eserleri (1921-1922) (2015)*. Cilt:12 (Dördüncü Basım). İstanbul: Kaynak.
- Bender, M. T. (2005). John dewey'in eğitime bakışı üzerine yeni bir yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(1), 13-19.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 3 Eylül, 2022, <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
- Devlet Planlama Teşkilatı (1963). *Birinci beş yıllık kalkınma planı (1963-1967)*. Ankara, 535s. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kalkinma_Plani_Birinci_Bes_Yillik_1963-1967.pdf
- Devlet Planlama Teşkilatı (1968). *İkinci beş yıllık kalkınma planı (1968-1972)*. Ankara; 665s. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/ikinci_Bes_Kalkinma_Plani-1968-1972.pdf
- Devlet Planlama Teşkilatı (1971). *Yaygın eğitim özel ihtisas komisyonu raporu*. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Yaygin-Egitim-Ozel-Ihtisas-Komisyonu-Raporu.pdf>
- Devlet Planlama Teşkilatı (1973). *Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1977)*. Ankara, 1077s. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Yeni-Strateji-ve-Kalkinma-Plani_Ucuncu-Bes-Yil_1973_1977.pdf
- Freire, P. (2014). *Ezilenlerin pedagojisi* (11. Basım). D. Hattatoğlu ve E. Özbek (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Geray, C. (2002). *Halk eğitimi* (Güncelleştirilmiş 3. Bası). Ankara: İmaj Yayınevi.

- Güven, İ. (2018). *Türk eğitim tarihi* (Gözden Geçirilmiş 7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Hake, B. (2005). AB politikaları ve bilgi ekonomisi: Yaşam boyu öğrenme için stratejik bir yol. *Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar* içinde (ss. 15-30). Ankara: Pegem A.
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012, 12 Ocak). *Resmi Gazete* (Sayı:28170). <https://kygm.ktb.gov.tr/Eklenti/5,halkkutuphaneleriyonetmeliği-11-01-2012-resmi-gazete-pdf.pdf?0>
- Kalkınma planı (2022, Eylül). Wikipedia içinde. https://tr.wikipedia.org/wiki/Kalkınma_planı
- Kant, I. (2009). *Eğitim üzerine* (2. Baskı). A. Aydoğan (Çev.). Ankara: Say.
- Karakütük, K. (2006). Eğitimin ekonomik temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (ss. 151-185). Ankara: Anı.
- Knowles, M. C. (1996). *Yetişkin öğrenenler gözardı edilen bir kesim*. S. Ayhan (Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği (2018, 11 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı:30388). https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/11093946_MEB_HBO_KURUMLARI_YYNETMELYYY.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği (2010, 21 Mayıs). *Resmî Gazete* (Sayı:27587). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2011, 14 Eylül). *Resmî Gazete* (Sayı:28054). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- Millî Eğitim Şurası Yönetmeliği (1995, 8 Eylül). *Resmî Gazete* (Sayı:22398). <https://www.memurlar.net/haber/58362/mill-egitim-s-rasi-yonetmeliği.html>
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973). *Resmî Gazete*. Yayımlı Tarihi: 24.06.1973. Sayısı: 14574. Numarası: 1739. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Okçabol, R. (2006). *Halk eğitimi (yetişkin eğitimi)* (3. Baskı). Ankara: Ütopya.
- Okçabol, R. (2009). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Ütopya.
- Onur, B. (2006). *Gelişim psikolojisi yetişkinlik yaşlılık ölüm*. (7. Baskı). Ankara: İmge.
- Sarıhan, Z. (2019). *1921 Maarif kongresi*. İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB] (1957). 6. milli eğitim şurası kararları. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164847_6_sura.pdf
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB] (1990). 13. milli eğitim şurası kararları. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165326_13_sura.pdf
- Tezcan, M. (2006a). Eğitimin toplumsal temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (ss. 95-118). Ankara: Anı.
- Tezcan, M. (2006b). Eğitimin siyasal temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (ss. 333-348). Ankara: Anı.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.

UNESCO (1985). *Yetişkin eğitimi terimleri sözlüğü*. A. F. Oğuzkan (Çev.). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.

UNESCO (2011). *International Standard Classification of Education*. <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>